

Erb biskupa Jána Kuboša odkazuje na Krista

Biskupi, arcibiskupi a kardináli používali u nás erby od začiatku 14. storočia. Vzápätí ich nasledovali členovia kapitúl, opáti a v 15. storočí sa nimi prezentovali už aj kňazi vo farskej pastorácii. Od konca 19. storočia patria väčšinou len najvyšším cirkevným predstaviteľom. Pozreli sme sa na erb nového spišského pomocného biskupa Jána Kuboša. Predstavil ho heraldik MIROSLAV GLEJTEK (39).

ANNA STANKAYOVÁ

„Biskupský erb tvorí štít, za ním je kríž a nad ním zelený klobúk so šiestimi strapcami na každej strane. Pod štítom je na stuhe biskupské heslo,“ vysvetľuje heraldik základ správneho erbu každého biskupa. „Na štíte alebo za ním nesmú byť žiadne pontifikálie ako mitra alebo berla, ktoré boli v minulosti obľúbenou súčasťou erbov prelátov, môžu sa však vložiť dovnútra štítu.“ Nájdú sa aj výnimky: „Berlu so sudáriom za štítom zobrazujú iba opáti, podobne ako biskupi jednoduchý a arcibiskupi dvojamenný kríž.“

Je však erb povinný? „Pápežské, respektíve cirkevné nariadenia o povinnosti mať erb nehovoria, na druhej strane však uvádzajú, čo má a čo nesmie erb klerika obsahovať. Ich používanie je stáročnou súčasťou tradície Cirkvi, ktorá je stále živá po celom svete, aj na Slovensku. Ak by teda biskup nechcel erb používať, nikto ho k tomu zrejme nútiť nebude. Cirkevní predstavitelia spravdla rešpektujú túto súčasť nielen vlastnej prezentácie, ale i celého historického dedičstva, ktoré sa s ňou spája. Je to podobné ako v prípade rímskeho biskupa – pápeža, ktorý si tiež vždy zvolí erb, ktorý používa počas celého pontifikátu,“ zamýšľa sa ich tvorca.

Jednoduchý a neformálny

„Nápad na podobu najnovšieho biskupského symbolu prišiel už počas telefonátu s biskupom Jánom Kubošom, ale kým vznikla presná a stála podoba, zabralo to niekoľko dní intenzívnej práce. Neriešia sa totiž iba symboly, ale aj ich výtvarná stránka, ktorá je veľmi dôležitá.“ Erb sa najčastejšie používa na pečiatke, preto musia byť symboly i motto dostatočne zrozumiteľné. Inak by vznikol nečitateľný zhuk čiar a symbolov pripomínajúci machuľu.

Na prvý pohľad sa zdajú všetky erby podobné, heraldik však oponuje: „Niektoré sú výtvarne konzervatívnejšie (strojenejšie), iné skôr voľnejšie. Erb otca biskupa Kuboša patrí viac do

Osobná pečiatka (vľavo) spišského pomocného biskupa Jána Kuboša so zjednoteným zobrazením biskupského erbu a jeho biskupský erb (vpravo), ktorý vyjadruje úctu k Eucharistii. Snímky: –MG–

druhej kategórie. Napríklad strapce na klobúku sú rozviate, mierne rozstrapatené, rovnako i kríž je dynamickejší, ako zvyčajne na erboch býva.“

Kým erby diecéznych biskupov bývajú štvrté (prvé a štvrté pole patrí diecéznym symbolom, druhé a tretie pole osobným), erb pomocného biskupa je štiepený. V heraldicky pravej polovici štítu novovymenovaného biskupa Jána Kuboša sa nachádza erb Spišskej diecézy, v ľavej jeho osobný symbol. Zvolil si modrú farbu poľa so zlatou monštranciou ozdobenou červenými drahokamami, ktoré vyjadrujú Kristove rany. „Je to pomerne jednoduchý symbol. Vyjadruje úctu k Eucharistii a zároveň je to zaujímavý kristologický heraldický motív. Dnes sa tento symbol často neobjavuje, ale napríklad v baroku bola monštrancia veľmi obľúbená.“ Oceňuje, že je to jediný symbol. „V heraldike platí zlaté pravidlo – menej je viac a najjednoduchšie figúry aj erby patria k tým najkrajším.“ Modrá farba v ľavej polovici štítu odkazuje na mariánsku úctu a zároveň i na rodisko Jána Kuboša. Pochádza totiž z Nižnej na Orave, ktorej erbový štít je rovnako modrý.

Heraldicky pravá polovica štítu je vyplnená erbom Spišskej diecézy. Vytvoril ho v 80. rokoch 20. storočia heraldik Zdenko Alexy. Hoci sa väčšinou pri tvorbe erbu kladú na farebný štít zla-

té alebo strieborné symboly, tento je výnimkou. „V hlave štítu sú v striebornom poli umiestnené tri zlaté hviezdy. To odporuje heraldickým princípom, keďže platí zásada, že by sa mali striedať farby (červená, modrá, čierna, zelená) s kovmi (zlato, striebro). V dominantnej červenej časti štítu sa nachádza priečelie katedrály v Spišskej Kapitule.“ Prečo teda erb Spišskej diecézy porušuje pravidlá? „Zriaďovateľ Spišskej diecézy – pápež Pius VI. používal erb, v ktorom sa nachádza aj strieborná hlava štítu so spomenutými zlatými hviezdami. V pápežskej heraldike nejde o výnimočný prípad a stretávame sa s ním častejšie,“ predstavuje Miroslav Glejtek. Objasňuje, že erby diecéz nezriedka odkazujú na pápežov, ktorí ich zriadili, preto v nich môžeme nájsť prvky z ich erbov v takej podobe, ako ich používali.

Dobrota, spravodlivosť, pravda

Pri mottle je to podobné ako pri symboloch – čím menej slov, tým lepšie. „Biskup Ján Kuboš si prial citát z *Listu Efezanom*: *Žite ako deti svetla! Ovocie svetla je v každej добрote, spravodlivosti a pravde* (Ef 5, 8 – 9). Celý citát by sa do stuhy nezmestil, preto sme vybrali tri kľúčové slová – dobrota, spravodlivosť, pravda – *bonitas, iustitia, veritas*. Tri slová, ktoré sú ľahko zapamätateľné a pritom jasne odkazujú na biblický citát,“ dodáva heraldik Miroslav Glejtek.

MIROSLAV GLEJTEK (39)

heraldik a historik
na Katedre histórie
Filozofickej fakulty
Univerzity Konštantína Filozofa
v Nitre

Snímka: archív –MG–